

Vantaa
Tikkurilan maatalouden
tutkimuskeskus (Jokiniemi)

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

MUSEOVIRASTO

Vesa Laulumaa 2007

Sisällys

Arkistotiedot	2
Johdanto	3
Kohteen sijainti ja topografia	3
Tutkimushistoria	3
Kaivausmenetelmät ja tutkimustulokset	4
Kuvaluettelo	6
Karttaliitteet	
Peruskarttaote	7
Yleiskartta mk 1:1000	8
Kuvaliite	9 - 11

Arkistotiedot

Mjtunnus 92010053
Ajoitus kivikautinen
Kunta Vantaa
Kylä Jokiniemi

Tilatiedot

Tila 9903:12 Jokiniemen puutarha
Omistaja Yleinen alue, Vantaan kaupunki

Kiinteistötunnus 926299030012

Peruskartta 204304 Vantaa

p 6688595

i: 3392905

z: 20 – 25

Etäisyystieto Pyhän Laurin kirkosta 4,3 km itäkoilliseen

Aiemmat tutkimukset Veikko Lehtosalo v. 1962 inventointi; Anna-Liisa Hirviluoto v. 1975 tarkastus; Tuula Heikkurinen-Montell v. 1985 tarkastus; Kaarlo Katiskoski v. 1986 koekaivaus, v. 1993 ja v. 1994 kaivaus; Kreetta Lesell v. 2000 inventointi; Helena Ranta ja Simo Vanhatalo tarkastus v. 2006

Aiemmat löydöt KM 9764 (kivikirves); KM 17448 (kiviesine); KM 17628 (2 reikäkiveä); KM 19714; KM 20114; KM 20227; KM 20736; KM 23035; KM 23454; KM 28085; KM 28382

Kaivauslöydöt KM 37214:1 – 25

Kuvat DG7:1 – 6; f.145134:1 – 3.

Johdanto

Vantaan kaupungin viheralueyksikkö suunnittelee puiston rakentamista Jokiniemen kaupunginosassa sijaitsevaan Jokiniemen-puutarha –nimiseen puistoon. Alueella sijaitsee muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama Tikkurilan maatalouden tutkimuskeskus –niminen kivikautinen asuinpaikka, joka kuuluu aiemmin Jokiniemenä tunnettuun laajaan kivikautiseen asuinpaikka-alueeseen. Kohde on merkitty muinaisjäännöksenä (sm-1) asemakaavassa. Jokiniemen asuinpaikka on nykyisin jaettu tutkimushistoriallisista syistä Tikkurilan maatalouden tutkimuskeskus ja Sandåker –nimisiksi kohteiksi. Aiempien tutkimusten perusteella Jokiniemen kivikautinen asutus kuuluu lähinnä tyypillisen ja myöhäiskampakeramiikan aikaan (noin 4200 – 2200 eKr), lisäksi on merkkejä nuorakeraamisen ajan asutuksesta (noin 2500 – 2000 eKr).

Museoviraston lausunnon mukaan (dnro 235/304/2007) muinaisjäännökseksi merkityllä alueella on tehtävä riittävät arkeologiset tutkimukset ennen puistosuunnitelman toteuttamista. Ensi vaiheessa tutkimukset käsittävät koekaivauksen, jonka perusteella määritellään kohteen säilymisaste ja jatkotutkimusten tarve. Muinaismuistolain 15§ mukaan tutkimuskustannukset lankeavat hankkeen toteuttajan, Vantaan kaupungin, maksettaviksi. Museovirasto esitti koekaivauksien tekemisestä kustannusarvion, jonka Vantaa hyväksyi ja koekaivaus tehtiin 6.–10.8.2007. Kaivausten johtajana toimi FM Vesa Laulumaa, piirtäjänä oli FM Esa Hertell ja tutkimusavustajana HuK Piritta Häkälä. Kaivajiksi palkattiin viisi arkeologian opiskelijaa: Satu O’Ceallacháin, Mikael Nyholm, Tuovi Vaara, Päivi Jantunen ja Noora Taipale.

Kohteen sijainti ja topografia

Tikkurilan maatalouden tutkimuskeskuksen kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Tikkurilan rautatieasemasta noin 700 metriä itään, Tikkurilantien eteläpuolella, Keravanjoesta 200 metriä luoteeseen. Suunniteltu puisto ja tutkimusalue ovat Metsänhoitajankujan ja Maanviljelijänkujan välisellä puistoalueella, kerrostalojen välissä. Nykyinen puisto on hoitamaton ja kasvillisuus on villiintynyt. Kaakkoon, kohti Keravanjokea loivasti viettävän tutkimusalueen yläosa (luoteisosa) kasvaa metsää, alaosa on heinäpeltoa. Alue on aiemmin ollut viljeltynä ja hiekkaista maaperää peittää 20 – 60 cm paksu peltomultakerros. Heinäpellolla, hieman 20 metrin korkeuskäyrän alapuolella, maaperä muuttuu saviseksi (ks. yleiskartta).

Tutkimushistoria

Tikkurilan maatalouden tutkimuskeskuksen alueelta oli 1930-luvulla löytynyt kivikirves (KM 9764). Veikko Lehtosalon inventoi Helsingin pitäjää vuonna 1962 ja tarkasti löytöpaikan, samalla hän kirjasi löytöjä myös kirveen löytöpaikasta koilliseen, Sandliden- ja Sandåker -nimisten tilojen alueelta. Laaja kivikautinen asuinpaikka sai nimekseen Jokiniemi.

Ensimmäiset kaivaukset Jokiniemessä tehtiin Kaarlo Katiskosken johdolla vuonna 1986. Jatkoa seurasi vuosina 1993 ja 1994. Kaikkien kaivausten syynä olivat aluetta koskevat rakennushankkeet. Katiskosken vuosien 1993 ja 1994 pääkaivausalue A, sijaitti parisataa metriä vuoden 2007 tutkimusalueesta itään ja alue B, joka koostui koekuopista ja koeojista, oli nykyisen Metsänhoitajankujan länsipuolella olevien kerrostalojen kohdalla (ks. yleiskartta). Suurin osa Katiskosken kaivauslöydöistä tuli A-alueelta, mutta B-alueen löydöt olivat vähäiset ja siellä oli säilynyt hyvin vähän kulttuurimaata peltomaakerroksen alla. Katiskoski toteaaakin B-alueesta: *”B-aluetta voi pitää asuinpaikan reuna-alueena, jossa A-aluetta oleellisesti vähäisemmät asuinpaikan merkit ovat yleensä kokonaan tuhoutuneet pellonkynnössä.”*

Kaivausmenetelmät ja tutkimustulokset

Tutkimusalueelle tehtiin peruslinja, josta alueelle mitattiin 10 metrin välein oleva koekuoppaverkosto. Koekuoppien koko oli yksi neliometri. Alue on ollut aiemmin peltona, joten pinnalla ollut 20–60 cm paksu peltomultakerros poistettiin lapiolla viistämällä. Peltomullan alla maaperä oli hienoa hiekkaa, joka kaivettiin lastoilla. Kaivauksen tavoitteena oli selvittää onko muokkaantuneen peltokerroksen alla vielä säilynyt kivikautista asuinpaikkakerrosta.

Kaivausten perusteella voitiin todeta, että Jokiniemen asuinpaikka-alue on myös ulottunut tutkimusalueelle, mutta asutuksen jäännökset ovat huomattavasti vähäisempiä kuin alueen koillisosassa, muinaisen Kerava-joen suun lähellä. Löytöjä ei saatu lainkaan korkeuskäyrän 23 m alapuoliselta alueelta (korkeuskäyrä kulkee suunnitelmaan merkityn aukion läpi). Kivikautisia asuinpaikkalöytöjä tuli esiin suunnitellun puistoalueen pohjoisosasta, 23 ja 24 metrin korkeuskäyrien väliseltä alueelta, yhteensä viidestä koekuopasta. Lisäksi muutamia historialliseen aikaan liittyviä löytöjä, lähinnä kuonaa, löytyi niin ikään viidestä koekuopasta. Löytömateriaali (ks. löytötaulukko) oli heti peltokerroksen alapuolisen hiekkamaan yläosassa tai peltomullan ja hiekan rajapinnassa, muutamia löytöjä oli myös peltomullassa. Hiekkamaasta löytöjä oli vain noin 5–10 cm syvyyteen asti eikä maaperässä näkynyt merkkejä asuinpaikkakerroksesta kuten likamaata tai kiinteitä rakenteita. Edellä mainitulla alueella oli kuitenkin säilynyt osa vanhan maannoksen huuhtoutumiskerroksesta, se näkyi muutamassa koekuopassa peltokerroksen alapuolella, joten pellon muokkaus ei ollut tuhonnut vanhaa maannoskerrosta siinä määrin kuin alempana rinteessä.

Löytötaulukko

Laji	Kpl	Paino grammaa
Kiviesineen katkelma	1	132,5
Saviastianpaloja, koristeltuja	10	141,5
Saviastianpaloja, ei koristelua	82	51,3
Pii-iskoksia	1	0,8
Kivilaji-iskoksia	1	0,6
Kvartsi-iskoksia	9	50,7
Palanutta luuta	1	0,6g
Palanutta savea	1	7
Kuonaa	6	104,9

Saviastianpaloja löytyi koekuopasta 280/480 ja ne olivat peltomullan ja hiekkakerroksen rajapinnassa. Koekuoppa laajennettiin neljän neliömetrin kokoiseksi, mutta löydöt olivat vähäiset ja kuopassa ei havaittu merkkejä säilyneestä kulttuurikerroksesta. Löytyneet saviastian palat ovat koristelun perusteella myöhäiskampakeramiikka, ns. Uskelan tyyliä, jota on löytynyt runsaasti aiemmissa kaivauksissa.

Koekaivauksen perusteella voitiin todeta, että tutkimusalue on kuulunut laajan kivikautisen asuinpaikan reuna-alueeseen ja merkit asutuksesta ovat vähäiset. Lisäksi alueella tapahtunut maanmuokkaaminen on tuhonnut kohdetta siinä määrin, että allekirjoittaneen mielestä ei ole tarvetta jatkotutkimuksiin.

Helsingissä 29.01.2008

Vesa Laulumaa

Kuvaluettelo

Digikuvat

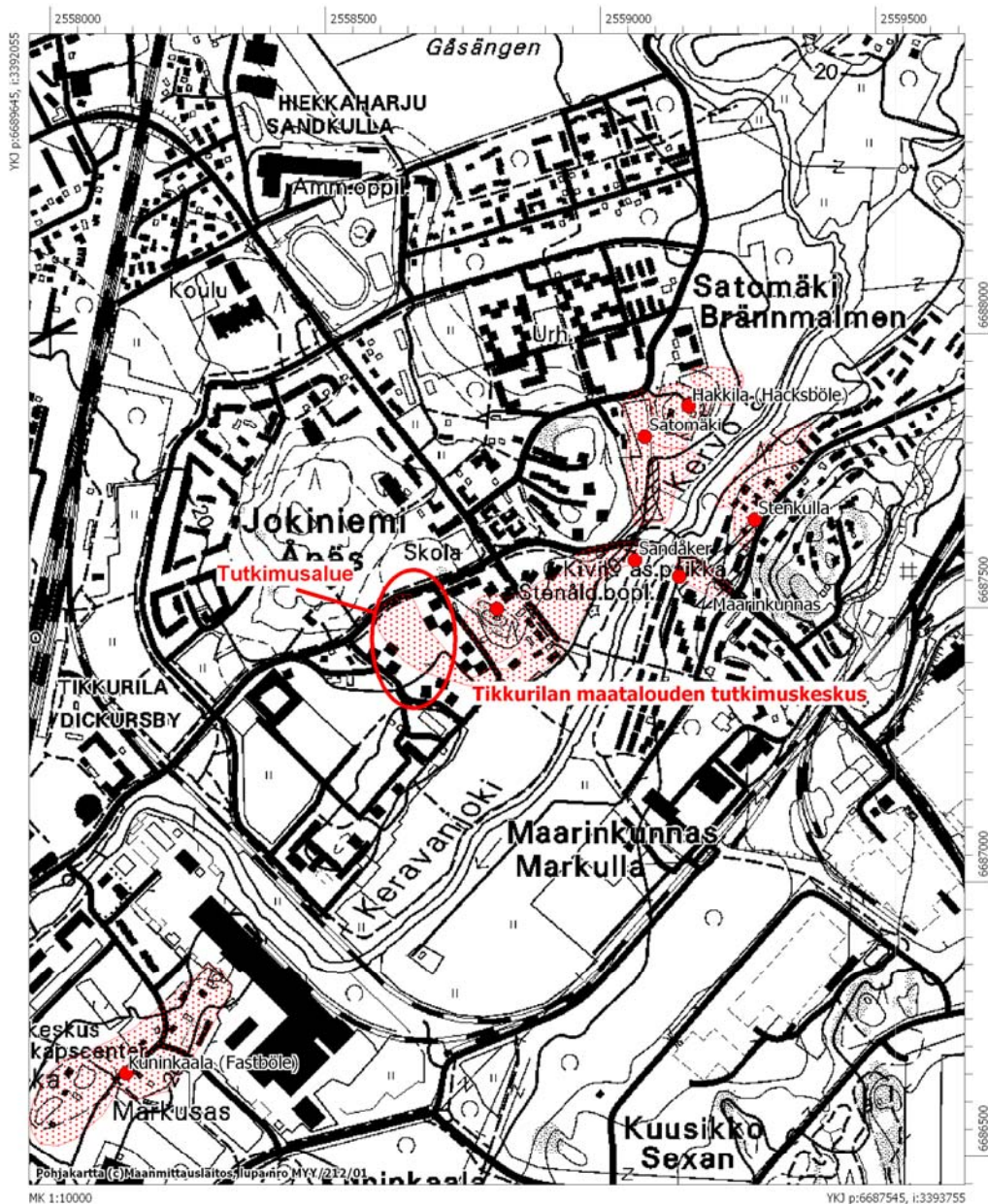
Kuvan numero	Aihe
DG7:1	Tutkimusaluetta kuvattuna kaakosta.
DG7:2	Tutkimusaluetta kuvattuna luoteesta.
DG7:3	Tyypillinen koekuopan maannos, koekuopan 300/500 profiili kuvattuna lännestä.
DG7:4	Tyypillinen koekuopan maannos, koekuopan 300/500 profiili kuvattuna lännestä.
DG7:5	Työkuva. Koekuopan 280/480 laajennusta kaivetaan.
DG7:6	Kaivausporukka. Eturivissä vasemmalta Noora Taipale, Piritta Häkälä, Satu O'Ceallacháin ja Päivi Jantunen. Takarivissä vasemmalta Vesa Laulumaa, Tuovi Vaara, Mikael Nyholm ja Esa Hertell

Mustavalkonegatiivit

Kuvan numero	Aihe
F145134:1	Tutkimusaluetta kuvattuna kaakosta.
F145134:2	Tyypillinen koekuopan maannos, koekuopan 300/500 profiili kuvattuna lännestä.
F145134:3	Tutkimusaluetta kuvattuna luoteesta.

Peruskarttaote 2043 04 Vantaa (mk 1:10000)

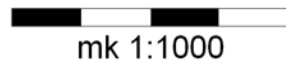
Vantaa
Tikkurilan maatalouden tutkimuskeskus (Jokiniemi)
Kivikautinen asuinpaikka

Vantaa Tikkurilan
Maatalouden
tutkimuskeskus
Vesa Laulumaa 2007

Yleiskartta
Mk 1:1000

Piirt. & digit. E.Hertell
Kartan pohjana
Vantaan kaupungin
suunnitelmakartta
Vanhat kaivausalueet
Katiskoski 1993 yleiskartan
perusteella

Kaivaus-
pohjoinen
358 goonia

Koekuopat:
löydötön/löytöjä/1993

Puistosuunnitelman
kattama alue

Metsä / niitty

Tutkimusalueetta kuvattuna kaakosta (DG7:1).

Tutkimusalueetta kuvattuna luoteesta (DG7:2).

Tyypillinen koekuopan maannos, koekuopan 300/500 profiili kuvattuna lännestä (DG7:3).

Keramiikkaa "in situ" koekuopassa 280/480 (DG7:4).

Työkuva. Koekuopan 280/480 laajennusta kaivetaan (DG7:5).

Kaivausporukka. Eturivissä vasemmalta Noora Taipale, Piritta Häkälä, Satu O'Ceallacháin ja Päivi Jantunen. Takarivissä vasemmalta Vesa Laulumaa, Tuovi Vaara, Mikael Nyholm ja Esa Hertell (DG7:6).